

UDK – 616 - 007.12

Nematullayeva S.K. — Osiyo xalqaro universiteti talabasi

Urakov K.N. — assistent

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

O‘zbekiston, Samarqand

HAVFLI BIRINCHI NAFAS: YANGI TUG‘ILGAN CHAQALOQLARDA O‘PKA ATELEKTAZI

Annotatsiya: Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda o‘pka atelektazi neonatologiya amaliyotida eng ko‘p uchraydigan va klinik jihatdan ahamiyatli patologiyalardan biri hisoblanadi. Tug‘ilgandan so‘ng o‘pka to‘qimasining to‘liq yoyilmasligi nafas yetishmovchiligi, gipoksiya va jiddiy asoratlar — jumladan, persistent o‘pka gipertenziyasi, pnevmoniya va bronxo‘pka displaziyasi rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, atelektazning uchrashi muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarda yuqori, chunki ularda o‘pka to‘qimasining yetilmaganligi va surfaktant tanqisligi kasallikning kechishini og‘irlashtiradi.

Ushbu holatni o‘z vaqtida aniqlash va tuzatish muhimligi sababli, yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda atelektazning patogenezi, morfologiyasi va zamonaviy davolash usullarini o‘rganish ham ilmiy, ham klinik muhitda juda dolzarb hisoblanadi. Atelektaz rivojlanish mexanizmlarini yaxshiroq tushunish neonatal kasalliklar sonini kamaytirishga yordam beradi..

Kalit so‘zlar:. Kalit so‘zlar: Surfactant, yangi tug‘ilgan chaqaloq o‘pkalari, muddatidan oldin tug‘ilish, o‘pka to‘qimasi, alveolyar kollaps, nafas yetishmovchiligi.

Nematullayeva S.K.-Student at Asia International University

Urakov K.N.

AN ALARMING FIRST BREATH: LUNG ATELECTASIS IN NEWBORNS

Abstract: Pulmonary atelectasis in newborns is one of the most common and clinically significant pathologies in neonatal practice.

Impaired lung tissue straightening after birth can lead to severe respiratory failure, hypoxia and the development of serious complications, including persistent pulmonary hypertension, pneumonia and bronchopulmonary dysplasia. The incidence of atelectasis is especially high in premature infants, in whom immaturity of lung tissue and surfactant deficiency aggravate the course of the disease.

Given the importance of timely diagnosis and correction of this condition, the study of the pathogenesis, morphology and modern approaches to the treatment of atelectasis in newborns remains extremely relevant in both the scientific and clinical environments. Improving the understanding of the mechanisms of atelectasis development helps to reduce neonatal morbidity.

Key words: Surfactant, newborn lungs, prematurity, lung tissue, alveolar collapse, respiratory failure.

Kirish: O'pka atelektazi yangi tug'ilgan chaqaloqlarda alveolalarning cho'kishi bilan kechadigan holat bo'lib, bu nafas yetishmovchiligiga olib keladi. Eng ko'p hollarda bu holat muddatidan oldin tug'ilgan chaqaloqlarda va mekoniy aspiratsiyasi sindromida kuzatiladi. Zamonaviy diagnostika usullari, jumladan rentgenografiya va UZI, patologiyani o'z vaqtida aniqlash imkonini beradi. Davolashning asosiy yondashuvlariga surfaktant terapiyasi va respirator yordam kiradi.

Tadqiqot materiallari va usullari: Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda o‘pka atelektazi bo‘yicha zamonaviy nashrlar va klinik tadqiqotlar o‘rganildi. Kasallik tarixi tahlil qilindi, atelektazning muddatida tug‘ilgan va muddatidan oldin tug‘ilgan bolalarda uchrash chastotasi baholandi, asosiy xavf omillari aniqlandi. Rentgenografiya, UZI va laborator tekshiruvlarni o‘z ichiga olgan diagnostika usullari o‘rganildi. Surfaktant terapiyasi, respirator yordam va obstruktiv omillarni bartaraf etish bo‘yicha davolash yondashuvlari ko‘rib chiqildi.

Tadqiqot materiallari va usullari: Yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda o‘pka atelektazi bo‘yicha zamonaviy nashrlar va klinik tadqiqotlar o‘rganildi. Kasallik tarixi tahlil qilindi, atelektazning muddatida tug‘ilgan va muddatidan oldin tug‘ilgan bolalarda uchrash chastotasi baholandi, asosiy xavf omillari aniqlandi. Rentgenografiya, UZI va laborator tekshiruvlarni o‘z ichiga olgan diagnostika usullari o‘rganildi. Surfaktant terapiyasi, respirator yordam va obstruktiv omillarni bartaraf etish bo‘yicha davolash yondashuvlari ko‘rib chiqildi.

Tadqiqot natijalari: Aniqlanishicha, o‘pka atelektazi eng ko‘p homiladorlik muddati 32 haftagacha bo‘lgan muddatidan oldin tug‘ilgan chaqaloqlarda uchraydi, shuningdek mekoniy aspiratsiyasi sindromi bo‘lgan holatlarning 30–50%ida aniqlanadi. Kasallangan yangi tug‘ilganlar orasida o‘g‘il bolalar 55–60%, qiz bolalar esa 40–45%ni tashkil etadi. Barcha yangi tug‘ilganlar orasida kasallik umumiy chastotasi 1,5–2% ni tashkil etsa, muddatidan oldin tug‘ilgan bolalarda bu ko‘rsatkich 10–15% gacha oshadi. Rentgenografiyaning yuqori diagnostik qiymati isbotlangan bo‘lib, u o‘pka to‘qimalaridagi patologik o‘zgarishlarni aniqlashda “oltin standart” hisoblanadi. UZI yordamida mintaqaviy kollaps zonalarini aniqlashda yuqori sezuvchanlik qayd etilgan. Surfaktantni erta yuborish davomli atelektaz va nafas yetishmovchiligi xavfini kamaytirishda samaradorligini ko‘rsatdi. SIPAP terapiyasining muddatidan oldin tug‘ilgan bolalarda alveolyar kollapsning

oldini olish va sun'iy nafas oldirishga ehtiyojni kamaytirishdagi profilaktik roli ko'rsatildi. Qiyin hollarda sun'iy nafas oldirish zarur, biroq bu barotrauma va bronxoo'pka displaziyasi xavfi bilan bog'liq.

Xulosa. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda o'pka atelektazi neonatologiyada muhim muammo bo'lib qolmoqda, ayniqsa muddatidan oldin tug'ilgan bolalar va xavf omillariga ega bo'lgan chaqaloqlar orasida. Rentgenografiya, o'pka UZI, surfaktant terapiyasi va respirator yordamni o'z ichiga olgan zamonaviy diagnostik va davolash yondashuvlari patologiyani o'z vaqtida aniqlash, davomli asoratlarni chastotasini kamaytirish va prognozni yaxshilash imkonini beradi. Kelgusidagi tadqiqotlar surfaktant dozalarini optimallashtirish, alveolyar kollapsning yangi profilaktik usullarini ishlab chiqish va qo'llanilgan davolash yondashuvlarining uzoq muddatli oqibatlarini baholash uchun zarurdir. Atelektaz shakllanishining molekulyar mexanizmlarini chuqur o'rganish surfaktant tizimini barqarorlashtirish va surunkali nafas tizimi buzilishlari xavfini kamaytirishga qaratilgan innovatsion davolash usullarini yaratishga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan manbalar:

1. Rentgenodiagnostika kasalliklari bolalar o'pkasida: monografiya / M.V. Degtyareva, A.V. Gorbunov, A.P. Mazaev, A.V. Erokhina. – M.: Logosfera, 2017. – 200 b.
2. Neonatal pulmonologiya: Monografiya. Mas'ul muharrir D.Yu. Ovsyannikov. Mualliflar jamoasi: D.Yu. Ovsyannikov, E.V. Boytsova, M.A. Jestkova, I.V. Krssheminskaya, I.K. Asherova, S.E. Ukrainaev, S.S. Mejinskiy. Neonatal pulmonologiya. Monografiya. Mas'ul muharrir D.Yu. Ovsyannikov. – Moskva, 2022. – 168 b.
3. Davidovskiy I.V. Umumiy patologik anatomiya. 2-nashr. – M., 1969. – 608 b.
4. Sovet ensiklopedik lug'ati / bosh muharrir A.M. Proxorov. – 4-nashr, to'ldirilgan va tuzatilgan. – Moskva: Sovetskaya entsiklopediya, 1989. – 163 b. ISBN 5-8527-001-0.

5. Islomov Sh. E., Urakov K. N., Normaxmatov I. Z. Tibbiy tajribalarni o'tkazishda bemor huquqlarini himoya qilish //Tver tibbiyot jurnali. Muassis: Tver davlat tibbiyot universiteti, (4). – B. 93–95.
6. Bolisbek A.A. va boshq. O'g'it kompozitsiyalarini granulyatsiya qilish usullari //Ilmiy konferensiyalar materiallari to'plami GNIIning "Natsrazvitie". – 2019. – B. 178–180.
7. Urakov K.N. Mukovistsidoz muammosi haqida //Ta'lim, fan va innovatsion g'oyalar dunyosi. – 2023. – T. 23. – №6. – B. 164–166.
8. Urakov K.N. Bolalarda pnevmoniyadan o'lim holatini tahlil qilish //Ta'lim, fan va innovatsion g'oyalar dunyosi. – 2023. – T. 23. – №6. – B. 167–168.
9. Bobonazarov S.D., Norjigitov A.M., Urakov K.N. O'pka ehinokokkozining qaytalanma holatlarini morfologik modifikatsiyalariga qarab jarrohlik davolash natijalari //International Scientific Review. – 2020. – № LXXV. – B. 71–76.